

A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság 2020. I. félévi programjai

2020. január 30. 17. óra

A császári és királyi Haditengerészeti temető Polában

Előadó: DR. PANDULA ATTILA (egyetemi docens, ELTE BTK, az MHGT elnöke)

Az ülést vezeti: OGOLJUK-BERZSENYI ANETT titkár

Az isztriai Pola (horvátul: Pula) San Policarpo városrészében, az egykori ún. Tengerész Negyedben levő *K. u. K. Marienefriedhof* a világ egyik legszebb és legkülönlegesebb temetője, amelyet 1862-ben szenteltek fel.

Kezdetben tömegsírokba történt az itteni temetkezés, 1870-től azonban már egyéni sírokba helyezték örök nyugalomra az elhunytakat. Ide temették pl. a *Szent István* és a *Viribus Unitis* hősi halottjait, de itt hantolták el az I. világháború végén a különféle járványok áldozatait is. (A két világháború között az Olasz Királysághoz, a II. világháborút követően a kommunista Jugoszláviához tartozott e terület.)

Pola városa 1960-ban történelmi emlékhellyé nyilvánította a temetőt. 1990-ben az Österreichisches Schwarzes Kreuz és Pola városa szerződést kötött a temető fenntartásáról, amelynek sírjait a következő hét évben – nemzetközi összehasonlításban is – mintaszerűen helyreállították. Tekintettel a nagyszámú magyar vonatkozású síremlékre, a temetőt a magyar állami vezetők is többször felkeresték már, legutóbb 2019-ben Áder János köztársasági elnök.

2020. február 27. 17. óra

Moszkva város címere és a régi orosz ötvösjegyek

Előadó: DR. RUZSA GYÖRGY (művészettörténész, professzor emeritus, ELTE)

Az ülést vezeti: PANDULA ATTILA elnök

Moszkva város címere és annak története igen ismert. Kevésbé ismertek azonban megjelenései a régi orosz ötvösjegyeken. Az előadás néhány nagy értékű moszkvai ötvösmunkát mutat be, és a hozzájuk kapcsolódó ötvösjegyeket elemezve azok szerkezetét és sajátos vonásait. Az előadó elemzi többek között Grigorij Mihajlovics Szbitnyev ezüst ikonborítóját, amelyet egy Szent Borbála-ikonhoz készített, továbbá a híres, moszkvai Ovcsinnyikov műhely egy kevésbé ismert ezüst ikonját. Az előadást vetített képek kísérik, és utána lehetőség lesz néhány ezüstborításos moszkvai ikon ötvösjegyét is megvizsgálni nagyítóval, és kézbe vehető lesz néhány régi orosz pénzérme is, amelyeken a Sárkányölő Szent György látható.

2020. március 26. 17. óra

Egy elfelejtett reformkori színésznő nyomában

Halasy Józsefné, sz. Gärber Erzsébet, Horthy Miklós rejtélyes nagyanyja

Előadó: DR. CSEH GÉZA (ny. főlevéltáros)

Az ülést vezeti: TÖRÖK RÓBERT titkár

Horthy Miklós szárnysegédi szolgálatának végén, 1913. november 24-én elnyerte a császári-királyi kamarási címet. A gyors karriert ígérő udvari méltóságra már az 1880-as évek végétől

pályázott, ám családfájának hiányosságai ebben akadályozták, ugyanis anyai nagyanyja nemesi származásáról semmilyen hiteles igazolást nem tudott beszerezni. Ferenc József Horthyt végül mégis kamarásává nevezte ki, mivel udvari szolgálatával rendkívül elégedett volt. A családfa hiányosságaira később a nácik felfigyeltek és a kormányzó keresztény származását is megkérdőjelezték. Előadónknak, Cseh Géza ny. főlevéltárosnak a digitalizált bécsi katolikus anyakönyvek és színházi lapok, továbbá a magyarországi és az osztrák levéltárak iratainak felhasználásával nemrég sikerült a családi titok igazi okát, Horthy Miklós nagyanyjának alacsony sorból való származását és színésznői múltját feltárni. Az előadás a kutatási eredményeket kívánja ismertetni, amelyeket a *Turul* folyóirat 2019/4. számában publikált.

2020. április 30. 17 óra

**A hadigondozási irat mint családtörténeti forrás
Egy kihasználatlan forrástípus bemutatása az MNL Veszprém Megyei Levéltárában
őrzött hadigondozási iratok alapján**

Előadó: KARIKA TÍMEA (levéltáros, MNL Veszprém Megyei Levéltára)
Az ülést vezeti: DEBRECZENI-DROPPÁN BÉLA főtítkárné

A hadirokkant, hadiözvegy, hadiárva megjelölések – ha úgy vesszük – a háború tényéhez szorosan kötődő, azzal egyidős fogalmak, a hadviselő állam róluk való szervezett gondoskodása azonban Magyarországon csak a 20. században valósult meg. Az I. világháború során elszenvedett óriási embervesztés, a rengeteg betegen, megrokkanva hazatért katonák teljes vagy részleges munkaképtelensége családok tömegének megélhetését fenyegette – ez követelte ki a hadigondozás működőképes gépezetének megszervezését. A hadigondozási eljárás kérelemre indult meg, amelyhez csatolni kellett bizonyos, az igényjogosultságot alátámasztó okiratokat: anyakönyvi kivonatokat, keresztleveleket, községi bizonyítványokat, katonai iratokat, egészségügyi dokumentumokat, tanúvallomási jegyzőkönyveket, de ezek mellett esetenként tábori levelezőlapok, fényképek is kerültek a döntésre jogosultakhoz. Ez az irategyűttes bőséges, de ez idáig kihasználatlan forrása a családtörténeti kutatásoknak. Segítségével – szerencsés esetben – a levéltárakban fellelhető szokásos adatokon kívül megismerhetjük a háborús események áldozatává vált felmenőink személyleírását, háborús szolgálatának történetét, egészségi állapotát, családi és vagoni viszonyait, esetleg megérinthejtük ujjlenyomatát is.

Az előadó röviden bemutatja a magyarországi hadigondozási eljárás menetét és a hadigondozottak körét a két világháború tekintetében. Részletesebben lesz szó a hadigondozási eljárás során használt és keletkezett iratok fajtáiról, adattartalmáról, levéltári lelőhelyükről, valamint forrásként való felhasználásuk lehetőségeiről és feldolgozásukról.

2020. május 28. 17 óra

Egy Fejér megyei evangélikus család évszázadai
Előadó: SZEMEREI JÁNOS (evangélikus püspök)
Az ülést vezeti: KOVÁCS ELEONÓRA alelnök

Ahogy a legtöbb családkutató, ő is gyanútlanul keveredett bele. Egy, szülőfaluját, Lajoskomáromot bemutató könyv tette kíváncsivá. Először csak azt szeretne tudni, hogy az ismerős nevű falualapítók közül kitől származik. A kutatás közben persze új és új

kérdések vetődtek fel, amire sikerült könnyen választ találni, de volt olyan is, amire nem. Azt viszont megtapasztalta, hogy örömet adott, amikor sikerült kideríteni egy rejtélyt vagy megérteni egy összefüggést. A legizgalmasabb tapasztalat az volt, hogy egyfajta időutazássá vált az egész. Az ősöknek nemcsak a neve vagy a foglalkozása rajzolódott ki a homályos múltból, hanem olyasmiket láthatott meg ezáltal, amit korábban soha. Mint amikor egy modern szondával ismeretlen, korábban soha nem látott helyekre pillanthat be az ember. Az érzelmi kötődés miatt, mintha az ősei szemeivel nézhetne körül a múltban...

Meglepetések is érthetik a múltban bújáskodót. Őt például teljesen váratlanul érte, mert semmit nem tudott arról, hogy az egyik felmenője pl. ugyanabban a kis faluban Gyúrón, ahol 32 éve a lelkészi szolgálatát kezdte, 180 évvel előtte az övéhez hasonló hivatásban állt kántortanítóként, és abban a temetőben pihen, ahol korábban elég sokszor temetett. Még nagyobb meglepetés volt számára az, hogy a győri püspöki hivatal márványtábláján olvasható püspökök névsorában egy 400 évvel ezelőtt élt hivatali elődjéről az derült ki, hogy 12. generációs ősapja...

2020. június 25. 17 óra

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában őrzött, 1867–1918 között keletkezett kormányiratok, képviselőházi iratok családtörténeti vonatkozásai

Előadó: KLETTNER CSILLA (főlevéltáros, MNL Országos Levéltára)

Az ülést vezeti: SZIRMAY GÁBOR alelnök

Az előadás olyan – digitalizált formában egyelőre nem elérhető – levéltári iratanyagokra hívja fel a figyelmet, amelyek érdekes információkkal segíthetik a családok dualizmus kori történetének megismerését. Ezek többek között: kitüntetések, nemességek adományozásánál keletkező ügyiratok a *Királyi Könyvekhez* kapcsolódóan, képviselőválasztási iratok névjegyzékei, állampolgársági, kivándorlási iratok, útlevelügyek. Az áttekintés során fény derül arra, hogy mindezen iratok hogyan tárhatók fel, milyen segédletek állnak rendelkezésre, illetve milyen feldolgozó munkák folynak e témában.

Az előadások helyszíne: Magyar Nemzeti Múzeum, Pollack Terem

Április 30-án: Lapidárium

Budapest, VIII. kerület, Múzeum krt. 14–16. (Bejövetel a Bródy Sándor utca felőli bejáraton.)